

Zušu pārvaldība un juridiskā aizsardzība nav efektīva

Eiropas zutis tiek uzskaitīts IUCN Sarkanajā Grāmatā un ir būtiski apdraudēts, kas nozīmē **vienu soli no izmiršanas savvaļā**.

Kopš 2009.gada zuši tiek uzskaitīti saskaņā ar CITES regulas II pielikumu (Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām). Tas nozīmē, ka ir aizliegts to eksports ārpus Eiropas, tomēr tirdzniecība ES turpinās.

2007. gadā ES kopīgi pieņēma lēmumu par apsaimniekošanas plānu zušu krājumu atjaunošanai. Dalībvalstīm saskaņā ar plānu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka 40% pieaugušo zušu sasniegtu jūru, migrējot uz nārsta vietām, kas ir Sargasu jūrā ārpus Ziemeļamerikas. Veikt attiecīgos pasākumus ir dalībvalstu individuāla atbildība un joprojām notiekošā aktīvā zveja liecina, ka šie pasākumi līdz šim nav bijuši pietiekami.

Lai stiprinātu zušu aizsardzību un apturētu populācijas lejupslīdi, 2015. gadā Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību (CMS) II pielikumā tika veikta īpaša zušu uzskaitē. Konvencija ir vērsta uz apdraudētajām sugām, kas izmantojama starptautiskajos līgumos. Tā nosaka, ka "Puses apņemas noslēgt līgumus par migrējošo sugu saglabāšanu un apsaimniekošanu..." Šādu starptautiskās sadarbības līgumu ieviešana būtiski uzlabotu situāciju attiecībā uz savvaļas dzīvnieku sugām.

Koalīcija par tīru Baltijas jūru (Coalition Clean Baltic jeb CCB) ir politiski neatkarīga, bezpeļņas asociācija ar 19 dalīborganizācijām no Somijas, Krievijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Baltkrievijas, Ukrainas, Polijas, Vācijas, Dānijas un Zviedrijas. Apvienojot visu CCB dalīborganizāciju biedrus, tajā ir vairāk nekā 800 000 biedri visās valstīs apkārt Baltijas jūrai.

Koalīcijā par tīru Baltijas jūru bioloģiskās daudzveidības aizsardzība ir galvenā joma gandrīz visām dalīborganizācijām. Apdraudētās Eiropas zušu populācijas un Baltijas cūkdelfīna aizsardzība ir īpaši nozīmīga. Aizsargājamās jūras teritorijas ir svarīgas, un nav pilnībā izveidotas Baltijas jūrā.

CCB darbojas kā novērotājorganizācija vairākās starptautiskās struktūrās, piemēram, HELCOM. Iesaistoties dažādās darba grupās, CCB strādā, lai ietekmētu un veicinātu labāku pārvaldības un uzraudzības funkciju labāku īstenošanu. Īpaša uzmanība tiek pievērsta tādām svarīgām politikas jomām, kā Ūdens struktūrdirektīvas, Jūras struktūrdirektīvas un Biotopu direktīvas īstenošanai, kā arī kopējai zivsaimniecības politikai un lauksaimniecības politikai, kas ietekmē Baltijas jūras kvalitāti.

Co-funded by

Coalition Clean Baltic

Uppsala, Sweden

Tel: +46 18 71 11 70

E-mail: secretariat@ccb.se

www.ccb.se

@ccbnetwork,

www.facebook.com/coalitioncleanbaltic

Apdraudētais Eiropas zutis

Eiropas zutis, *Anguilla anguilla* (Linnaeus, 1758) ir īpaši apdraudēta zivju suga. Taču joprojām jūs tos samērā bieži sastopat uz zivju letes. Populācijas kritums ir nesalīdzināms ne ar vienu citu zivju sugu. **2015. gadā** jauno zušu migrācija uz Ziemeļjūras reģionu bija **samazinājusies par 99%**, salīdzinot ar līmeni, kāds tas bija 1960ajos un 1970ajos gados. Šī iemesla dēļ zinātniskie eksperti un vides NVO pieprasa pilnīgu zušu zvejniecības apstādināšanu, kā arī pieprasa samazināt citus slogus/ietekmes un cilvēku darbības, kas izraisa zušu mirstību, kā piemēram, hidroelektrostacijas.*

Zušu dzīves cikla izaicinājums

Noslēpumainajam Eiropas zutim ir unikāla un ilga dzīve. Zutis dzimst Sargasu jūrā, kas ir Atlantijas okeāna daļa, kur vēlāk arī atgriežas nārstošanai. Kamēr jauni zuši kāpuri driftē ar Ziemeļatlantijas okeāna straumi ceļā uz Eiropas krastiem, daži no tiem iekļūst arī Vidusjūrā un Baltijas jūrā. Lielākā daļa zušu jaunuļu migrē augšup pa straumi uz saldūdeņiem, kur tie pavada lielāko savas dzīves daļu. Daļa zušu, kas ieceļo Baltijas jūrā, nemigrē augšup pa upi. Šajā dzīves posmā tos sauc par dzeltenajiem zušiem. Sasniedzot dzimumbriedumu, kas var būt vecumā no 15 līdz

30 gadiem, zuša ķermenis sāk pārveidoties. Izmainās gremošanas sistēma un tie pārtrauc baroties, zušu acis izaug lielākas, bet sāni kļūst sudrabaini. Šajā posmā, zušus dēvē par "sudrabainajiem zušiem" vai migrējošajiem zušiem. Ar to sākas viņu dzīves cikla pēdējā daļa un zuši atgriežas Sargasu jūrā, lai nārstotu.

Ir zināms, ka zuši Baltijas jūrā var nodzīvot ļoti ilgu mūžu, un tādējādi lieli, veci zuši, kas sastopami Baltijas ūdeņos šodien, varētu būt dzimuši 1990ajos vai pat 1980ajos gados. Šāds ilgs dzīves cikls padara zušu resursu pārvaldīšanu un tā vadības sekas par lielu izaicinājumu. Tas arī nozīmē, ka, ja mēs nerīkosimies tagad, un nesamazināsim zvejas un citus mirstības faktorus, mēs nopietni riskējam ar zušu populāciju.

Likumīgā zvejniecība Baltijas reģionā

Zušus joprojām var likumīgi zvejo visās valstīs ap Baltijas jūru. Valstis ir samazinājušas un daļēji slēgušas zušu zveju, bet zivis joprojām tiek nozvejotas un pārdotas lielā skaitā. Ņemot vērā nopietno situāciju zušu krājumos, tas ir nepieņemami.

Neviena cita zvejas joma, kas darbojas Baltijas reģionā, nemērķē uz apdraudētām sugām. Un vēl sliktāk, zveja tiek mērķtiecīgi orientēta uz lielajiem pieaugušajiem zušiem, kas ir gatavi migrēt atpakaļ uz Sargasu jūru.

foto: Zviedrijas krasta apsardze

Katra noķerta reproduktīvā vecuma zivs ir ļoti būtisks zaudējums zušu populācijas atjaunošanai. Esošā situācija rada papildu problēmas Zviedrijas un Dānijas zvejas nozarei, jo tur nonākušie pieaugušie zuši migrē no visas Baltijas jūras. Tādējādi pasākumi, kas veikti, piemēram, Polijā un Igaunijā, lai aizsargātu zušus, ir veltīgi, kad tas pats zutis vēlāk nonāk Dānijas un Zviedrijas ūdeņu šaurumos, kur joprojām notiek zušu zveja.

Nelegālā zvejniecība

Zuši tiek nozvejoti ne tikai legāli, bet arī nelegāli. Ievērojama nelegālā zveja notiek gar Zviedrijas dienvidu krastiem un Dānijas šaurumā. Piemēram, 2014. gadā tikai divarpus kontroles mēnešu laikā (Zviedrijā un Dānijā) tika izņemtas vairāk nekā 1300 murdas, kas diemžēl, ir tikai aisberga redzamā daļa. Ņemot vērā vidējo nozveju šādos murgos, tas var nozīmēt papildu nozveju vairāk nekā **100 000 nobriedušu zušu gadā.**

foto: Zviedrijas krasta apsardze

Patiesie skaitļi ir iespējams daudz lielāki, jo lielākā daļa nelegālo murgu, iespējams, netiek atklāti. Daudzi nelegālie murgi tiek atrasti pateicoties informācijai, ko kontroles iestādēm sniedz sabiedrība.

HES

Viens no lielākajiem draudiem zušiem ir hidroelektrostacijas, kur, migrējot lejup pa straumi, tie

burtiski tiek samalti turbīnās. Arī dambji kavē jauno zušu migrāciju augšup pa straumi.

Lai aizsargātu zušu populāciju, ir iespējami daži vienkārši pasākumi. Pirmais un visefektīvākais veids ir reģu uzstādīšana pie spēkstacijām un brīvu migrācijas ceļu izveidošana. Otra iespēja ir turbīnu rotēšanas apturēšana uz pāris naktīm laikā, kad zuši migrē. Trešais veids ir zušu izķeršana un atbrīvošana leņpus elektrostacijai, jeb, tā saucamā "slazda un transporta" metode.

Ūdens struktūrdirektīva nodrošina labu vides stāvokli gandrīz visos ES ūdeņos. Tajā būtu jāietver arī prasība par brīviem migrācijas ceļiem zivīm, bet šobrīd tas tā nav.

CCB (Koalīcijas par tīru Baltijas jūru) priekšlikumi

- Apsvērt zušu saglabāšanu, kā steidzamu jautājumu, lai aizsargātu šo ļoti apdraudēto sugu, un aizliegt visu mērķtiecīgo zušu zveju, jo īpaši migrācijas periodā.

- Risināt nelegālās zvejas jautājumu kā prioritāti uzlabojot koordinētu kontroli.

- Lūgt sabiedrības palīdzību nelegālo zvejas rīku atklāšanā. Izveidot un informēt par ziņošanas veidiem, izmantojot internetu vai tālruni.

- Zušu kāpuru nozveju, lai izaudzētu un izplatītu zušus, veikt tikai kā ārkārtas pasākumu ar stingriem ieteikumiem veicināt to potenciālo nārstošānu.

- Uzstādīt brīvus migrācijas ceļus, drošu nozvejas un transporta sistēmu, gan augšup, gan lejup pa straumi visās Baltijas zušu upēs.

- Riska samazināšanas pasākumus un "izaudzēšanu un atlaišanu" nedrīkst izmantot kā ieganstu, lai uzturētu aktīvu zveju.

* Avoti: ICES WGEEL ziņojums un ieteikumi 2015. gadam*